

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЛІКУВАННЯ І ПРОФІЛАКТИКИ МАСТИТІВ У КОРІВ

Манойленко С.В., кандидат ветеринарних наук, доцент
Центральноукраїнський національний технічний університет

Одним з головних критеріїв ефективності ведення молочного скотарства є термін продуктивного довголіття корів. Значною проблемою для виробників молока у багатьох країнах світу, в тому числі на фермах з високою технологічною культурою ведення скотарства є мастит. У господарствах України незалежно від форм власності та напряму діяльності поширеність маститу, за різними літературними джерелами, становить 6-55% [1, 2, 7].

Запалення молочної залози завдає значних економічних збитків, оскільки призводить до зниження продуктивності, погіршення санітарної якості молозива, молока і молочних продуктів, захворювань телят і людей, а також тривалої неплідності та передчасного вибраковування корів. Захворювання на мастит виникає при зниженні резистентності тканин вим'я та організму тварин в цілому внаслідок неповноцінної годівлі, незадовільного санітарного стану приміщень і доїльної апаратури, недотримання правил машинного доїння, запуску корів тощо.

Реакція вим'я на різні подразники пов'язана з його функціональним станом. Тому успіх боротьби з маститами залежить від своєчасної діагностики та лікувально-профілактичних заходів під час лактації, запуску і сухостійного періоду. При діагностиці слід враховувати, що мастити за перебігом бувають гострі, хронічні та приховані (субклінічні), а за характером запалення — серозні, катаральні, гнійні, фібринозні, геморагічні. Захворювання часто має серозний, серозно-катаральний або катаральний процес запалення. При лікуванні хворих корів ураховують характер перебігу, форми і час виникнення маститу [4].

На ранніх стадіях серозного маститу вражається міждолькова і міжальвеолярна сполучна тканина декількох чвертей вим'я. Хвора частина молочної залози гаряча, тверда, набрякла і болісна. В молоці немає органолептичних змін. Практика показує, що в період гострого маститу внаслідок значного виділення секрету, лікарські препарати введені у молочну цистерну не доходять до вогнища запалення. Тому на першому етапі серозного маститу будь-які лікарські препарати вводити через дійковий канал не варто [3].

При катаральному маститі процес розпочинається запаленням слизової оболонки молочної цистерни, молочних ходів і альвеол переважно однієї чверті вим'я. Мастит може виникнути під час лактації, запуску і сухостою. Хвора чверть збільшена, в основі дійки прощупується затвердіння, місцева температура і болісність слабо виражені або відсутні. Молоко дійних корів та секрет сухостійного вим'я стає водянистим з матовим відтінком із згустками

казеїну або гною. Діагностуючи мастит під час запуску і в період сухостійного утримання корів потрібні певні практичні навички. Нормальне вим'я при пальпації м'яке, зменшене в розмірі з помірною температурою. Під час пробного здоювання через 3-5 днів після запуску виділяється порівняно небагато тягучого або рідкого секрету сірувато – білого кольору. Через 2-3 тижні після завершення процесів інволюції можна видіти трохи (5-10 мл) прозорого водянистого секрету, а в окремих частках вимені його майже немає. У середині сухостійного періоду, коли відбувається регенерація паренхіми вимені, виділяють небагато тягучого і водянистого секрету, який поступово набуває клейкості стає медоподібним жовто-солом'яного або коричневого кольору. Характерними ознаками маститу є збільшення кількості (до 50-70 мл) секрету, його розрідження, матовість, наявність згустків казеїну, щільних вузлів тканин особливо в основі дійки.

При накопиченні густого ексудату через дійковий канал вводять 50-80 мл 2%-ного розчину двовуглекислої соди з наступним здоюванням через 15-20 хв. Після цього застосовують антимікробні препарати (Бровамаст 1Д або Бровамаст 2Д) залежно від чутливості мікрофлори, в дозі 10 мл в поєднанні з внутрішньом'язовим введенням протизапального препарату Ріфен в дозі 15 мл тричі з інтервалом 24 години. Одночасно в шкіру ураженої чверті вим'я втирають Санобіт. Для підвищення стійкості організму і відновлення фізіологічних процесів паренхіми вим'я коровам вводять концентрати вітамінів у дозі 10 мл 2-3 рази з інтервалом 7-10 днів [6].

Для профілактики маститів треба забезпечити корів повноцінними кормами у достатній кількості з урахуванням результатів біохімічних досліджень крові, моціоном, підстилкою у стійлах і на вигульних майданчиках. Важливе значення має оцінка корів за придатністю до машинного доїння. Це підбір тварин за формою вим'я, рівномірністю розвитку окремих його чвертей, діжок та швидкістю молоковіддачі. Необхідно дотримуватися режиму роботи і санітарного стану доїльних установок і апаратів. Доїльні стакани слід надівати підігрітими до температури тіла на вим'я обмите теплою водою та після здоювання перших цівок молока. Не можна допускати перетримки доїльних стаканів - "холостого доїння" і недодоювання корів. Після доїння дійки занурюють на декілька секунд у дезинфікуючий розчин савейодиму або втирають мазь фітосепт. Корів можна доїти машинами з першого дня після отелення тільки за відсутності захворювання на мастити. Доїльні апарати перед початком доїння промивають гарячою (85-90°) водою, стакани миють теплою водою після доїння кожної корови. По закінченні доїння всієї групи корів апарати промивають теплою (25-30°) водою, потім гарячим (50-60°) розчином миючих засобів і гарячою (60-70°) водою.

Важливою умовою профілактики маститів є своєчасний і правильний запуск корів. Під час запуску утворюються сприятливі умови для застійних явищ і виникнення запального процесу та зниження захисної функції. Досліди щодо вивчення впливу способів запуску на виникнення маститів показали, що після різкого припинення доїння здорових корів, приховані мастити виявлено у 56% тварин. Внаслідок різкого припинення доїння хворих на приховані

мастити, процес запалення перейшов у клінічну форму в 20% корів. Після поступового запуску здорових корів на мастит захворіло 16%. Поступовий запуск хворих на приховані мастити сприяв видужанню 32% корів. Перед запуском корів обстежують на мастити, хворих лікують і запускають поступово. За тиждень до запуску зменшують кількість соковитих і концентрованих кормів наполовину, корову переводять на одноразове доїння протягом 4-5 днів. Після цього її доять через 1-2 дні й припиняють доїння при надої 0,5-1 кг, молока на добу. Сухостійний період повинен становити 45-60 днів. У цей час контролюють стан вим'я через два тижні після припинення доїння і за два тижні до родів. Лактуючих корів на приховані мастити обстежують в перший день після отелення, а потім під час контрольного доїння.

Посиленню захисної функції вимені сухостійних корів сприяє застосування препарату сеевіт, що запобігає виникненню маститів та захворювань новонароджених телят. Встановлено, що у корів дослідної групи після введення препарату сеевіт випадків захворювання на мастити не виявлено. У контрольній групі, де препарат не застосовували були зафіксовані приховані мастити у трьох (25%) сухостійних корів. Випадків захворювання новонароджених телят від корів дослідної групи було в чотири рази менше, ніж від корів, яким препарати не використовували. При проведенні профілактичних заходів слід пам'ятати, що сума збитків у декілька разів перевищує затрати, необхідні для успішної боротьби з маститами.

Список використаної літератури

1. Вальчук О. А. Мастит корів – ефективні шляхи вирішення проблеми / О. А. Вальчук, В. О. Столюк // Ветеринарна практика. – 2009. – № 4. – С. 30–33.
2. Любецький В. Й. Розповсюдження маститу серед високопродуктивних корів / В. Й. Любецький, О. А. Вальчук // Науковий вісник НАУ. – № 89. – 2005. – С. 294–297.
3. Бабак І. М. Лікування корів при серозному маститі / І. М. Бабак // Ветеринарна медицина України. – 2010. – № 4. – С. 18–19.
4. Методичні рекомендації з діагностики, лікування і профілактики маститу у високопродуктивних корів при сучасній технології виробництва молока / А. Й. Краєвський, М. В. Рубленко, М. І. Харенко (та ін.). – Суми, 2008. – 43 с.
5. Жук Ю. В. Застосування препарату Ріфен при лікуванні корів хворих на серозно-катаральний мастит / Ю. В. Жук, В. Й. Любецький, Л. Г. Стецюра // Ветеринарна медицина України. – 2012. – № 6. – С. 22–24.
6. Довгопол В. Ф. Ефективний метод лікування корів, хворих на мастит / В. Д. Довгопол, В. П. Плугатирьов // Ветеринарна медицина України. – 2011. – № 12. – С. 15–17.
7. Овчарук О.В. Хімічний аналіз в сільському господарстві: навчальний посібник / О.В. Овчарук, О.В. Овчарук, Л.Й. Роговик, Т.В. Коваль. – Кам'янець-Подільський, 2018. – 505 с.